

Lavfrekvent støj på linjen

AF Peter Skeel Hjorth, journalist og forfatter

I sagsforløbet leverede Miljøstyrelsen selv beviserne for, at den nu fyrede professor Henrik Møller havde ret – og at Miljøstyrelsen havde taget fejl af problemerne med lavfrekvent vindmøllestøj.

Regeringen, Folketinget og alle andre blev taget ved næsen af landets vindmøllegiganter og Miljøstyrelsen, da de i tæt samarbejde selv udformede reglerne for den lavfrekvente støjgrænse på 20 decibel og fik dem godkendt politisk.

I sagsforløbet leverede Miljøstyrelsen selv beviserne for, at en af verdens førende støjforskere, professor Henrik Møller på Aalborg Universitet, havde ret, og at Miljøstyrelsen havde taget fejl af problemerne med lavfrekvent vindmøllestøj.

Den centrale embedsmand i Miljøstyrelsen er gået på pension. Han var bindeleddet til vindmøllebranchen, men ikke eneansvarlig for, hvad der foregik. Tilbage står Miljøstyrelsen med et enormt forklaringsproblem. Henrik Møller er i dag fyret.

Med en rød – dvs. hastende – orientering advarede Miljøstyrelsen 6/5 2011 daværende miljøminister Karen Ellemann om, at »de nye møller fra industrien ikke overholder Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier«. Der var særdeles god grund til, at orienteringen var mærket rød.

For miljøministeren havde tidligere i et svar til Folketinget sagt det stik modsatte. »(...) når vindmøller overholder de sædvanlige støjgrænser, giver den lavfrekvente støj ikke problemer«, skrev hun med reference til en rapport, som det private lydfirma Delta havde udarbejdet for Energistyrelsen. Det samme havde Miljøstyrelsen sagt igen og igen.

Både Miljøstyrelsen og vindmøllebranchen havde gjort sig stor umage for at nedtone betydningen af lavfrekvent vindmøllestøj, som der i befolkningen var og er en udbredt bekymring for. Situationen var derfor penibel for Miljøstyrelsen.

Graver man sig gennem sagens mange akter ned under overfladen af sagsforløbet, fremstår tilblivelsen af vindmøllebekendtgørelsen i et helt nyt lys med urent trav i processen og andre kritisable forhold, som endnu ikke har været fremme.

Forligskredsen bag Folketingets beslutning om det nationale testcenter for havvindmøller i Thy havde i foråret 2011 krævet at få en lavfrekvent støjgrænse, og Miljøstyrelsen var gået i gang med en revision af vindmøllebekendtgørelsen.

På et indledende møde hos Delta i Aarhus kom samtlige deltagere fra vindmøllebranchen med undtagelse af Miljøstyrelsens repræsentant. Det var således vindmøllebranchens repræsentanter, der diskuterede og planlagde det videre forløb. De fandt, det ville være fint med en grænse på 20 decibel, som er grænsen for andre virksomheder om natten. Vindmøller kører som bekendt også om natten

»Men det afhænger af den overordnede målsætning, nemlig at den nye grænseværdi ikke må medføre nye begrænsninger for vindmøller. Det, der kan lade sig gøre at etablere i dag, skal også kunne lade sig gøre efter sommer; det er en udfordring«, står der i referatet fra Miljøstyrelsen.

Hverken professor Henrik Møller eller andre fra landets kompetente og mest uafhængige institution for støj deltog i mødet. Man havde talt med dem et par dage før, men da var der ikke konkrete planer på bordet. Der var fine intentioner om godt samarbejde, men det kom aldrig i gang. Henrik Møller og hans kolleger hørte ikke mere til sagen, før reglerne var udformet.

Kom kritikerne til orde, kunne det ende med regler, der ville skubbe vindmøller længere væk fra naboer. At det eksempelvis ville skabe problemer for den mest økonomiske mølle fra Vestas, fordi det ikke var teknisk muligt at dæmpe støjen, er dokumenteret i det personlige brev, daværende koncerndirektør Ditlev Engel sendte til miljøministeren senere i forløbet. Vindmøllebranchen havde altså en klar interesse i, at støjgrænsen ikke medførte skærpede afstandskrav.

Fra Siemens og Vestas modtog Miljøstyrelsen fortrolige støjdata for et antal store industrimøller og foretog fortrolige konsekvensberegninger. Disse viste, at den lavfrekvente støj ofte ville blive over 20 decibel. Nu stod Miljøstyrelsen med en gordisk knude. For ministeren fastholdt, at grænsen skulle være 20 decibel.

Herefter holdt Miljøstyrelsen en række møder med brancheforeningen Vindmølleindustrien, Vestas og Siemens. Det viser den centrale embedsmænds kalender. Men der findes tilsyneladende ingen referater af, hvad der blev drøftet på disse møder. I hvert fald har Miljøstyrelsen til dato ikke kunnet finde nogen.

Efter disse møder udsendte Miljøstyrelsen den 23. maj 2011 et udkast til en revideret bekendtgørelse. Over flere omgange var der skruet på den knap, der hedder lydisolationstillene. Nu var de uden nærmere forklaring forhøjet yderligere.

Lydisolationstillene beskriver, hvor godt støj trænger igennem til husets rum. De oprindelige tal er fra målinger lavet i 1996, hvor man ganske enkelt stillede en støjkilde i haven og målte lyden på den anden side af muren inde i et antal huse. Et højt lydisolationstal betyder god lydisolation og et lavt dårlig lydisolation.

Netop brugen af lydisolationstal og målemetoden for lavfrekvent støj indendørs har været centrale punkter i den faglige uenighed mellem professor Henrik Møller og Miljøstyrelsen.

Udover at forhøje lydisolationstillene havde Miljøstyrelsen indført en ubestemthed på 2 decibel – dvs. at den lavfrekvente støj må overskride støjgrænsen med 2 decibel ved tilsyn, når møllen er sat op. Et tilsyn består ikke af en måling hos naboen, som man kunne tro, men af en måling tæt på møllen og en beregning af støjen hos naboen. På den måde blev den gordiske knude hugget over.

Samtidig var Aalborg Universitet på vej med en opdatering af en tidligere rapport, og pressen havde henvendt sig. Miljøstyrelsen sendte endnu et rødt hastenotat til sin minister, hvorpå der med håndskrift var skrevet »HASTER – ordførere orienteres d.d.« Det betyder, at de politiske ordførere skulle godkende udkastet, inden indholdet af rapporten fra Aalborg Universitet blev kendt. De kritiske støjforskere skulle ikke høres.

På det tidspunkt havde der længe været faglig uenighed om lavfrekvent vindmøllestøj mellem støjforskerne på Aalborg Universitet og Miljøstyrelsens førende støjeksperter. De havde blandt andet divergerende opfattelser af, hvordan lydisolation for lavfrekvent vindmøllestøj skal måles.

Miljøstyrelsen benyttede en målemetode, der skulle bruges rigtigt for at være anvendelig. Men den blev brugt forkert, mente blandt andre Henrik Møller. Brugt rigtigt kan den udmærket anvendes. Men den er svær at bruge i praksis. Og det var netop her, at det gik galt.

På en såkaldt teknisk forhøring om udkastet til bekendtgørelse undrede professor Dorte Hammershøi fra Aalborg Universitet sig over interessen for at lempe reglerne så meget som muligt. »Hvis reglerne ikke bliver udformet ordentligt, kan det godt være, at man overholder dem, men naboerne kan alligevel ikke sove om natten«, sagde hun ifølge referatet.

I 2008 udsendte Delta en oversigtsrapport, udarbejdet for Energistyrelsen. Dens faglige kvalitet er diskutabel. Den er mudret og mangler konsekvens i tabeller og figurer. Men den viser dog, at de store møller ikke kan overholde støjgrænsen på 20 decibel.

I 2010 kom Delta i en slutrapport for Energistyrelsen til det modsatte resultat. Nu var støjen fra de store møller faldet til 20 decibel. Ministeren har forklaret, at der var brugt andre (højere) lydisolationstal. Det forklarer, at støjen fra de store møller var lavere. Men samtidig var støjen fra små møller steget. Det er ikke troværdigt. Og så var det hele bare beregninger. Der var ikke lavet en eneste måling af vindmøllestøj indendørs.

Professor Henrik Møller og hans medarbejdere kunne ikke få tallene i rapporten til at stemme. De regnede videre og kom frem til, at lavfrekvent støj fra store vindmøller er et problem. Og det er den rapport, Miljøstyrelsen ville komme i forkøbet politisk.

Forligskredsen fik derfor en støjgrænse på 20 decibel - og vindmøllebranchen sin vilje. Men afgørende forudsætninger var ændret bag lukkede døre.

Den politiske proces blev styret med sikker hånd af en central embedsmand i tæt samarbejde med vindmøllebranchen, så den bindende støjgrænse reelt ingen betydning fik – præcis som Delta i en rapport til Norges miljøministerium senere kom til at afsløre af iver efter at fortælle nordmændene, at der ingen problemer er med lavfrekvent vindmøllestøj. Sagens kerne er uforandret: Vindmøller støjer, og den lavfrekvente støj er et problem for naboerne.